

عنوان	بررسی آثار عرضه سیمان در بورس کالا بر کیفیت بتن آماده و ضرورت بازنگری در فرآیند تأمین سیمان مصرفی واحدهای تولید بتن آماده
تاریخ تهیه	۱۴۰۵/۰۵/۱۲
شرح گزارش	کارگروه تخصصی شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی با موضوع «بررسی آثار عرضه سیمان در بورس کالا بر کیفیت بتن آماده و ضرورت بازنگری در فرآیند تأمین سیمان مصرفی واحدهای تولید بتن آماده» در تاریخ ۱۱ مردادماه ۱۴۰۵ برگزار شد. در این نشست، سازمان بازرسی کل کشور، بورس کالای ایران، سازمان ملی استاندارد ایران، وزارت امور اقتصادی و دارایی، کانون سراسری انجمن‌های کارفرمایی تولیدکنندگان بتن آماده و قطعات بتنی، انجمن صنفی کارفرمایان صنعت سیمان و نمایندگان بخش خصوصی ضمن بررسی وضعیت موجود، به تبیین آثار فنی و اقتصادی سازوکار فعلی تأمین سیمان و ارائه راهکارهای اصلاحی پرداختند. مسئله اصلی مطرح‌شده در این نشست، نحوه تأمین سیمان مورد نیاز واحدهای تولید بتن آماده و میزان انطباق سازوکار موجود با الزامات فنی و کیفی تولید بتن بود. از منظر فنی، تولید بتن آماده فرآیندی مبتنی بر طرح اختلاط مشخص و کنترل‌شده است و کیفیت محصول نهایی به ویژگی‌ها و مشخصات فنی مواد اولیه، از جمله نوع و مشخصات سیمان مصرفی، وابستگی مستقیم دارد. از این‌رو، امکان انتخاب و تأمین سیمان متناسب با الزامات فنی هر طرح اختلاط، یکی از الزامات مهم در فرآیند کنترل کیفیت بتن محسوب می‌شود. اهم نظرات حاضرین در جلسه کارگروه تخصصی در این نشست عنوان شد که عرضه سیمان در بورس کالا موجب شده فرآیند تأمین این نهاده مهم تولید، خارج از سازوکار انتخاب فنی تولیدکنندگان بتن انجام شود؛ موضوعی که در برخی موارد امکان انتخاب نوع و مشخصات سیمان متناسب با نیاز تولیدکننده را محدود کرده و می‌تواند بر فرآیند کنترل کیفیت بتن آماده اثرگذار باشد. از جمله پیامدهای این وضعیت، محدود شدن امکان انتخاب سیمان متناسب با طرح اختلاط، دشواری در تضمین کیفیت محصول نهایی، افزایش ریسک کاهش دوام سازه‌ها و ایجاد آثار اقتصادی و فنی ناشی از عدم انطباق کیفیت مواد اولیه با استانداردهای تولید عنوان شد. محرم کریمی، دبیر کانون سراسری انجمن‌های کارفرمایی تولیدکنندگان بتن آماده و قطعات بتنی، با اشاره به وضعیت تولید سیمان در کشور گفت: سالانه حدود ۱۶۵ میلیون تن سیمان در کشور تولید می‌شود که ۳۵ میلیون تن آن به صورت پاکتی و عمدتاً برای مصارف بنایی و حدود ۶۵ درصد آن به صورت فله و برای مصارف سازه‌ای عرضه می‌شود. وی افزود: بیش از ۹۰ درصد سیمان فله توسط حدود یک‌هزار و ۹۰۰ کارخانه تولید بتن آماده در سراسر کشور مصرف می‌شود و این محصول در پروژه‌های ساختمانی، تجاری و اداری مورد استفاده قرار می‌گیرد. کریمی با اشاره به اینکه بتن از سوی سازمان ملی استاندارد در زمره محصولات پرسیک قرار دارد، اظهار کرد: برای تولید هر تن سیمان حدود ۱۰۰ کیلووات برق، ۱۰۰ مترمکعب گاز مصرف و حدود یک تن دی‌اکسیدکربن تولید می‌شود. در مقابل، محصول نهایی یعنی بتن، محصولی حساس و زنده است که فرآورده‌های شیمیایی آن تا سال‌ها ادامه دارد و نگهداری آن نیز شرایط خاصی را می‌طلبد.

وی با بیان اینکه پیش از عرضه سیمان در بورس کالا رقابت میان کارخانه‌های سیمان موجب ارتقای کیفیت محصولات شده بود، گفت: یکی از اهداف ورود سیمان به بورس کالا حذف واسطه‌گری بود، اما در عمل دلالتی افزایش یافته و محدودیت در انتخاب نوع سیمان، کنترل کیفیت بتن را با مشکل مواجه کرده است.

دبیر کانون تولیدکنندگان بتن آماده تصریح کرد: انتظار فعالان این صنعت اصلاح ساختار بورس کالا است؛ به‌گونه‌ای که امکان تأمین سیمان مورد نیاز تولیدکنندگان از کارخانه‌های مشخص و متناسب با الزامات فنی فراهم شود.

در ادامه نشست، صادق قویم، مدیر نظارت بر بازار بورس کالا، با اشاره به شرایط بازار سیمان در سال گذشته گفت: قطعی برق کارخانه‌های سیمان موجب کاهش شدید عرضه و افزایش قیمت‌ها شد، به‌گونه‌ای که بازار در آستانه بحران قرار گرفت.

وی افزود: در آن مقطع، بورس کالا تنها ابزار قانونی خود را به کار گرفت و با اعمال محدودیت برای خریداران، بازار را مدیریت کرد. هم‌زمان با بهبود وضعیت تأمین برق کارخانه‌ها و مدیریت تقاضا، روند قیمت‌ها نیز کاهش یافت.

قویم تأکید کرد: از آذرماه سال گذشته تاکنون هیچ محدودیتی از سوی بورس کالا برای خرید سیمان اعمال نشده است؛ حتی در شرایط اوج مصرف برق تابستان.

وی همچنین از توافق با وزارت صنعت، معدن و تجارت خبر داد و گفت: مقرر شده انجمن بتن، اطلاعات شرکت‌های تولیدکننده بتن و میزان نیاز آن‌ها را به صورت فصلی اعلام کند تا در صورت بروز شرایط بحرانی، امکان مدیریت بازار فراهم باشد.

مدیر نظارت بر بازار بورس کالا درباره درخواست برخی فعالان برای اولویت‌دهی به خرید تولیدکنندگان بتن نیز اظهار کرد: این درخواست با اصول و ماهیت بورس کالا مغایرت دارد و امکان اجرای آن وجود ندارد.

نمایندگان صنعت سیمان نیز در این نشست با دفاع از سازوکار بورس کالا، تأکید کردند تمامی رده‌های مختلف سیمان دارای تأییدیه سازمان ملی استاندارد هستند و عرضه سیمان در بورس کالا موجب شفافیت معاملات، امکان ردیابی کالا و حذف ابهامات در فرآیند خرید و فروش شده است. همچنین تجار داخلی و خارجی نیز سیمان مورد نیاز خود را از همین بستر تأمین می‌کنند. عرضه سیمان در بورس کالا از زمان اجرای آن با هدف افزایش شفافیت و کشف قیمت رقابتی دنبال شده است.

برخی تولیدکنندگان سیمان همچنین آمارهای ارائه‌شده از سوی شرکت‌های بتن را غیرمستند دانستند و اعلام کردند هیچ محدودیتی برای تأمین سیمان مورد نیاز واحدهای تولید بتن وجود ندارد.

در عین حال، فعالان صنعت سیمان با اشاره به رکود بازار، قطعی برق کارخانه‌ها را یکی از عوامل تشدید مشکلات این صنعت دانستند و تأکید کردند اختلاف قیمت سیمان فله چندان قابل توجه نیست. آنان همچنین اعلام کردند بخش قابل توجهی از کارخانه‌های بتن، خرید خود را از واسطه‌ها انجام می‌دهند و تمایل کمتری به خرید مستقیم از بورس کالا دارند؛ موضوعی که نیازمند آسیب‌شناسی و ارائه راهکار است.

محمدحسین عباسی رزگله، نماینده سازمان ملی استاندارد ایران، نیز با اشاره به اهمیت زنجیره تأمین کیفیت گفت: تأمین‌کننده نقش اساسی در حفظ کیفیت بتن دارد و هرگونه اختلال در فرآیند تأمین سیمان می‌تواند کنترل کیفی را تحت تأثیر قرار دهد.

وی تأکید کرد: از نظر سازمان ملی استاندارد، محدودیتی در عرضه سیمان وجود ندارد و کیفیت تولید سیمان نیز در سطح قابل قبولی قرار دارد؛ اما نحوه نگهداری و ذخیره‌سازی انواع مختلف سیمان در واحدهای تولیدی، خود یکی از عوامل اثرگذار بر کیفیت نهایی بتن است.

محد ماهیدشتی، رئیس اداره وزارت امور اقتصادی و دارایی، نیز با اشاره به آثار اقتصادی عرضه سیمان در بورس کالا اظهار کرد: هرچند رعایت استاندارد اجباری است، اما کیفیت در این فرآیند تحت تأثیر قرار گرفته است.

وی با بیان اینکه صنعت سیمان پس از ورود به بورس کالا بازدهی قابل توجهی در بازار سرمایه داشته است، افزود: این وضعیت موجب شده انگیزه‌ای برای تغییر شرایط موجود وجود نداشته باشد، در حالی که رشد سودآوری و انتقال منفعت از تولیدکنندگان پایین‌دست به واسطه‌ها، نوعی ناکارآمدی اقتصادی ایجاد کرده است.

ماهیدشتی همچنین خاطرنشان کرد: پیش از سال ۱۴۰۰، روابط بلندمدت میان تولیدکنندگان سیمان و بتن برقرار بود، اما بورس کالا عمده‌تأثیر بر معاملات نقدی متمرکز شده و هنوز سازوکار قراردادهای بلندمدت و آتی در این بازار به شکل مؤثر توسعه نیافته است.

**مصوبات
جلسه
کارگروه
تخصصی**

۱. تدوین دستورالعمل اختصاصی تأمین سیمان مورد نیاز واحدهای تولید بتن آماده از طریق بورس کالا با مشارکت کلیه ذی‌نفعان زنجیره تولید و مصرف.
۲. تعریف شاخص‌های فنی در فرآیند تأمین سیمان به نحوی که علاوه بر قیمت و میزان عرضه، مشخصات فنی سیمان و تناسب آن با الزامات طرح اختلاط بتن نیز مورد توجه قرار گیرد.
۳. ایجاد امکان تأمین پایدار و قابل برنامه‌ریزی سیمان برای واحدهای تولید بتن از طریق توسعه قراردادهای بلندمدت، به نحوی که ضمن حفظ سازوکار رقابتی بورس، ریسک اختلال در تأمین مواد اولیه کاهش یابد.
۴. ایجاد سازوکار شفاف برای اعلام نیاز واحدهای تولید بتن شامل نوع سیمان، میزان مصرف و برنامه زمانی مورد نیاز، به منظور تسهیل برنامه‌ریزی تولید و عرضه.
۵. تشکیل سازوکار مشترک میان دستگاه‌های ذی‌ربط و تشکلهای تخصصی برای پایش مستمر آثار نحوه تأمین سیمان بر کیفیت بتن آماده، قیمت تمام‌شده و استمرار تولید.